

April nieuwsbrief

Beste leensters, leners en andere belangstellenden,

“Diversity is being invited to the party, inclusion is being asked to dance.”

Deze uitspraak kwam ik tegen toen ik op zoek was naar meer informatie over de promotie in de ‘moderne en hedendaagse literatuur’ (MA) van *Sophie van den Elzen*. Diversiteit en inclusiviteit zijn belangrijke en actuele thema’s geworden in onze samenleving, en binnen de vrouwenbeweging(en). Vrouwen zijn nog steeds bezig met het verkrijgen van een gelijkwaardige en gelijkgerechtigde positie, dichtbij huis en in de samenleving. De manier waarop ze dit doen, nu en in het verleden, verdient niet altijd de schoonheidsprijs. Dit lijkt ook te spreken uit het proefschrift van de Utrechtse promovenda ***Antislavery in the Transnational Movement for Women’s Rights, 1832-1914: A Study of Memory Work***.

Sophie van den Elzen laat zien hoe de vroege vrouwenbeweging strategisch gebruik maakte van de geschiedenis van de slavernij. Aan de hand van archieven en met behulp van digital humanities-technieken deed ze onderzoek naar de opkomst van de vrouwenbeweging in de 19e eeuw. Ze reconstrueerde hoe Europese vrouwenrechtenactivisten zich selectief voorstellingen en verhalen uit de antislavernijbeweging hebben toegeëigend, en hoe ze deze hebben verspreid en aangepast aan de politieke en interne behoeften van de beweging.

Destijds ontstond in romans, tijdschriften, kranten, brieven en geschiedschrijving langzaam maar zeker een grensoverschrijdend feministisch discours. Één ding viel daarbij op: de vele verwijzingen naar het slavernijverleden. Door sommigen werd gesteld dat ze de vrouwenbeweging liever onder de noemer van het abolitionisme zouden scharen dan van het

feminisme. In feministische romans werden ook argumentaties voor de emancipatie van slaafgemaakten en van vrouwen vervlochten. *Sophie van den Elzen*: “In dit soort romans kunnen we de ontwikkeling van feministisch gedachtegoed en gevoel van gedeelde identiteit waarnemen, nog voordat zich een succesvolle beweging ontwikkelde; en we zien erin ook de ontwikkeling van blinde vlekken, bewust of onbewust.”

Opiniemakers in het feministische discours haalden de geschiedenis van de slavernij aan om vergelijkingen tussen het lot van de slaafgemaakte en de vrouw te trekken en de rol van witte vrouwen in de antislavernijbeweging te benadrukken. In de loop van de eeuw benadrukten ze ook steeds vaker dat de politieke emancipatie van de witte vrouw voorrang verdiende op die van zwarte mannen en vrouwen. De culturele herinnering aan het slavernijverleden van de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk werd overgenomen door Franse, Duitse en Nederlandse feministen. Zo ontstond er, door het gebruik van verwijzingen naar slavernij en abolitie, een hechte, maar ook exclusieve transnationale vrouwenbeweging. Ze bleven verbonden via gedeelde verhalen en argumenten die in brieven, tijdschriften en bijeenkomsten verspreid werden.

(bron: uu.nl)

Artikel in de NRC

hierover: <https://www.nrc.nl/nieuws/2021/03/26/19de-eeuwse-feminist-streed-oo>

Een mooie overstap gaat naar *Our Native Daughters*, waar Jonna maakte me onlangs attent op maakte. Op het leed van de zwarte vrouw tijdens de Amerikaanse slavernij rust nog steeds een taboe. De Afro-Amerikaanse folkartieste *Rhiannon Giddens* boog zich over obscure verhalen uit die periode, vol mishandeling en seksueel misbruik door slaveneigenaren. Met drie collega-zangeressen vertaalde zij dit naar het elementaire Afro-Amerikaanse folkalbum ***Songs of Our Native Daughters***. Alle vier spelen zij hierop banjwo, een instrument dat zijn oorsprong vindt in Afrika. Soul, bluegrass en blues liggen dicht bij elkaar in bewerkingen van slavenliederen en traditionals en ook een nummer van Bob Marley (Slave Driver). De schrijnende thematiek komt tot uiting in doorleefde samenzang terwijl de leadvocalen worden gedeeld. *Songs Of Our Native Daughters* toont de vrouwelijke kracht met aangrijpende songs en evenredig bezield bijdragen van de vier artiestes. Een antwoord van Afro-Amerikaanse muziekmakende vrouwen op hun verhalen en positie.

Onlangs uitgebrachte titels

- *Joke van Leeuwen* is een heel divers schrijfster. Ze schrijft romans, gedichten en kinderboeken, en is tekenaar en performer. ***Mijn leven als mens*** is een volgende roman: "Gisteren ben ik doodgegaan, onverwacht en banaal, met mijn hoofd op een harde tegelvloer die een optische illusie vormt van kubussen." Zo begint de achttienjarige Dinka vanuit het hiernamaals te vertellen. Al meteen komt ze daar haar bij de geboorte overleden tweelingzusje tegen, dat ze altijd heeft gemist. Samen zien ze hoe Dinka's korte leven verliep, in de schaduw van haar dode zusje en op de drempel van de nieuwe eeuw. Hoe ze verliefd wordt op Mier, een werelds meisje met een onstabiel verleden. Beide hebben net wat verschillende verwachtingen van 'de liefde', en Dinka 'moet' leren om ook alleen te zijn.

- "In haar nieuwe roman, ***Niet ik***, beschrijft *Yolanda Entius* een dwangmatige verliefdheid die ze zelf heeft gekend. Autofictie dus. Nu put iedere schrijver uit haar/zijn eigen leven (je moet het immers altijd met je eigen brein doen), maar niet alles wat doorleefd is, levert een even goed verhaal op dat op eigen benen kan staan. *Niet ik* kan het echter prima stellen zonder kennis van de autobiografische achtergrond van de auteur." (bron: tzum-website). Als jong meisje was Lena ervan overtuigd dat het leven als ze het ouderlijk huis verlaten had, mooier, warmer, beter zou zijn; dat moest haast wel. Maar eenmaal op kamers komt haar nieuwe leven nauwelijks van de grond. Ook op de Toneelschool wil ze maar geen vleugels krijgen. Dan maakt Dimitri zijn entree, die alles is wat zij niet is. *Niet ik* draait om Lena's ontwikkeling als vrouw, langs diverse stadia waarin ze al opgroeiend is gevormd.

- ***De eerste vrouw*** is, na *Kintu*, de 2e epische roman van *Jennifer Nansubuga Makumbi* en gebaseerd op het Oegandese

scheppingsverhaal van de eerste vrouw. De eigenwijze Kirabo groeit op bij haar grootouders op het platteland van Oeganda. Ze wordt omringd door sterke vrouwen – haar grootmoeder, haar vele tantes en haar beste vriendin – maar ze voelt toch het gemis van de moeder die ze nooit heeft gekend. Wie is de vrouw die haar op de wereld heeft gezet? Hoewel haar familie haar wanhopig in bedwang probeert te houden gaat ze op zoek naar antwoorden. Deze zoektocht brengt haar bij Nsuuta, een vrouw die buiten de gemeenschap staat en haar niet alleen meer kan vertellen over haar verdwenen moeder, maar ook verhalen met haar uitwisselt. Ze leert Kirabo dat de rebelse kracht die in haar schuilt een eigenschap is van ‘de eerste vrouw’. De eerste vrouw, die onafhankelijk en vrij was, maar die zich eeuwenlang heeft moeten aanpassen. Kirabo zoekt naar haar eigen plek op de wereld, en reist van het veilige nest van haar grootouders naar het onbekende, luxe huis van haar vader in de hoofdstad

Kampala. Op de achtergrond wordt haar land geteisterd door de bloedige dictatuur van Idi Amin en lijkt de wereld almaar ondoorgroendelijker te worden.

- Een VPRO-boekentip: “Ik ben toch wel blij dat je toegeeft dat ik gelijk had wat betreft het goed gebruiken van de kaasschaaf”. Een onschuldige opmerking, zo op het eerste gezicht, maar dan ken je de vader van Lot nog niet. In **Een opsomming van tekortkomingen**, de uitstekende debuutroman van Ine Boermans, leren we hoe Lot, amper twintig, psychisch in de kreukels ligt na de plotselinge dood van haar flamboyante moeder. Maar het is vooral de relatie met haar manipulatieve, narcistische vader die de motor van dit wrang-geestige verhaal vormt. Boermans balanceert knap tussen luchtigheid en beklemming in deze roman, die zowel monument als afrekening is. De Nederlandse literatuur is met de vader van Lot een memorabele klootzak rijker.”

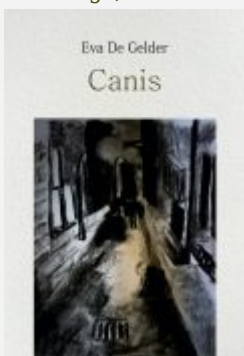

- Diane Broeckhoven werd geboren in Antwerpen, maar woonde ook 30 jaar in Nederland. Ze schrijft voor kinderen en

volwassenen, en op een indringende manier over taboedoorbrekende onderwerpen. In **De souffleur** haalt Susanne (66) de voorpagina van de streekkrant met de hoogste zonnebloem van de tuinwijk. Enkele dagen later vindt ze op haar deurmat een kaart met de zonnebloemen van Van Gogh en een onbekend telefoonnummer. Als ze het nummer na lang aarzelen belt, herkent ze meteen de stem die haar terugvoert naar het schooljaar waarin ze zestien werd. Het jaar waarin haar vader – regisseur bij een amateurtoneelgroep haar tot zijn assistente benoemt, waarin ze kennis maakt met haar overleden zusje en waarin een aanbeden klasgenoot voor iemand anders kiest. Maar vooral het jaar

waarin de souffleur, Onno, ongekende gevoelens in haar wakker maakt, waardoor ze zo broos en breekbaar wordt als het Glazen speelgoed uit hun toneelstuk. Ze besluit de hoogbejaarde Onno op te zoeken in Huis Parkzicht.

- Amélie Nothomb is de schrijversnaam van de Franstalige Belgische jonkvrouw Fabienne Claire Nothomb. Haar verhalen zijn vaak kort en fantasievol en lijken op sprookjes, maar dan met een duistere en ironische ondertoon. In haar nieuwe roman **Luchtschepen** geeft de 19-jarige studente Ange geeft bijles aan Pie, een 16-jarige scholier met een afkeer van boeken, maar een passie voor wapens en zeppelins. Ange wordt geacht deze boekenhater de liefde voor lezen bij te brengen. Dankzij haar verfrissende aanpak draait de jongen snel bij en samen struinen ze niet alleen heel Brussel af, maar voeren ze prachtige gesprekken over literatuur en het leven. Pie valt onvermijdelijk als een blok voor Ange, maar dat heeft onverwachte gevolgen... Een liefdesverhaal.

- In **Canis** stelt Eva de Gelder vragen als ‘Wat maakt ons tot mens?’ en ‘Waarin onderscheiden we onszelf van de ‘inferieure’ dieren?’ Het verhaal gaat over wolvin Naya, die op 1 januari 2018 voor het eerst in België wordt gesignaleerd, in het aanbrekende Chinese jaar van de hond. Een jonge Brusselse klampt de gebeurtenis aan als een nieuw houvast in haar leven, op een moment dat al haar oude zekerheden verdwenen zijn. Naya, als symbool voor de vele eenzaten in deze wereld, wordt langzaam maar méér dan een dier. De wolf wordt een cynische goeroe die ons naamloze hoofdpersonage vergezelt in haar wandelende overpeinzingen door de Belgische hoofdstad, terwijl haar gedachten heen en weer schommelen tussen dood, liefde en drugs tot Tinder en eenzaamheid.

Over dit romandebuut wordt opmerkelijk goed geoordeeld.

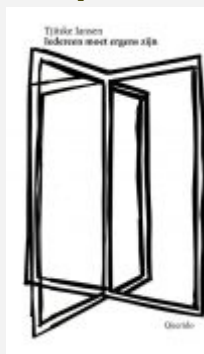
- Heel verschillend daarentegen wordt er geoordeeld over de nieuwe roman van *Emma Curvers*. Haar debuutroman uit 2014 *Iedereen kan Schilderen*, over een disfunctioneel gezin, leidde tot een (gewonnen) rechtszaak met haar vader die zich aangevallen voelde door het boek. Haar nieuwe roman **Melktanden** gaat over een machtsstrijd tussen drie vrouwen, die alle drie hun eer proberen te redden, en lijkt ook een basis te hebben in een disfunctioneel gezien. Met als achterliggende vraag hoe weinig weerbaar, brossig en groen (late) twintigers zijn? Het verhaal gaat over Lon, die het allemaal voor elkaar heeft. Ze heeft een vriend, een robot-stofzuiger, een hond en een huis. De muren zijn pas geverfd en het ruikt er naar mogelijkheden. Totdat alles voor haar vriend Philip helemaal niet zaligmakend blijkt te zijn. Voor ze het weet zit ze tegen haar zin in een open relatie, met hem en Xenia. Maar ze laat het niet over haar kant gaan.

- De Duitse schrijfster *Iris Hanika* (1962) publiceerde verschillende romans, waaronder in 2010 **Het eigenlijke**, onderscheiden met o.a. de Literatuurprijs van de Europese Unie. 'Het eigenlijke' is voor iedereen iets anders. Hans Frambach, een Berlijnse archivaris, is geobsedeerd door het naziverleden van zijn land. Zijn levenswerk bestaat uit het catalogiseren en verwerken van de herinneringen van overlevenden van de Holocaust. Deze taak is zo hartverscheurend en allesverslindend dat Hans zich geen leven meer zonder ellende kan voorstellen. Toch begint hij aan de noodzaak van zijn ongelukkig voelen te twijfelen. Zijn goede vriendin Graziela zoekt het 'eigenlijke' in seksuele begeerte. Wanneer zij een tumultueuze liefdesaffaire beëindigt, probeert Hans een grens te trekken tussen de erfschuld van zijn land en zijn eigen ongelukkig voelen. Iris Hanika laat zien hoe de misdaden van het verleden ons tot op de dag van vandaag in hun greep houden, en tot welke absurditeiten de professionalisering van het herdenken kan leiden.

Poëzie5

- *Kristin Verellen* debuteerde als dichter met *Waar blijf ik met dat licht van mij*. Daarin staat haar poëzie zij aan zij met foto's van haar man Johan Van Steen die overleed in de aanslag van Brussel op 22 maart 2016. In **Meer dan ik** laat ze haar nieuwe gedichten en tekeningen in dialoog gaan met verzen uit de Upanishads: spiritueel-filosofische teksten van lang geleden die aan de grondslag liggen van filosofie, wetenschap, spiritualiteit en yoga in Oost en West. Beide stellen de vraag naar de relatie van het ik met alles wat is. Wie ben ik? Wat is de aard van de wereld? Waaruit bestaat geluk, vervulling en vrijheid? Nu zoals toen is er het verlangen naar een ruimer bewustzijn, de ervaring dat we diep verweven zijn met elkaar, met alles, altijd.

- Over de dichtbundel **Iedereen moet ergens zijn** van Tjitske Jansen: "Het moment dat een kind opeens weet: ik besta. Weinigen weten de taal te vinden om die ervaring op te schrijven; Tjitske Jansen kan dat. Kraakhelder: 'Als elfjarige kwam ik op een middag de trap af en wist ik dat ik er was en er niet meer zomaar niet kon zijn. Ik bestond. Daar had ik zelf niet zoveel over te zeggen.' Zoals uit de titel zowel vervreemding als aanvaarding spreekt, zo is de 'ik' even ontredderd als wijs, even verward als begripvol. Die 'ik' is een kind dat zich vragen stelt. Over opgroeien, over haar lichaam, over God, over pleegouders, over de fietsenmaker, over zekerheden van anderen, over de tijd. 'Ik was bijna tien. Dat was snel gegaan. Ik was dus eigenlijk al bijna twintig, dertig, veertig, vijftig, zestig, zeventig, tachtig.' Zo dreigend kan het besef van de eindigheid zijn. Zo onontkoombaar kun je dat opschrijven."

Verhalen

- De verhalen in **Inventaris van enkele verliezen** van *Judith Schalansky* hebben verlies als thema. In een 'Brief aan mijn lezers' schrijft ze: "Waarom voelen we pas op het moment dat iets onherroepelijk verloren is gegaan, wat het voor ons heeft betekend? Waarom kan iets wat verzwegen wordt zo'n macht uitoefenen? Waarom kan ik niets weggooien? Waarom lijken uitgestorven diersoorten, vernielde schilderijen en verbrande boeken me zo veel interessanter en begerenswaardiger dan alles wat nog wél bestaat? Het waren vragen die in mij het verlangen opriepen om een soort catalogus van verliezen op te stellen, ja, een lijst van wat dingen waarvan we weten dat ze ooit bestonden, maar die er niet langer

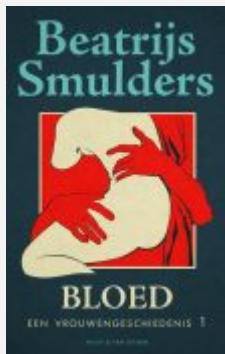

zijn. Want iets wat verloren gaat, verandert van iets feitelijks in iets fictiefs. En daar komt het vertellen om de hoek kijken; vertellen is de poging om het wezen van wat er niet meer is voor de geest te halen. Een boek is daarbij de beste en mooiste plek om iets in te bewaren. Een boek dat louter dingen die ik mis verzamelt en 'vertelbaar' maakt. Een treur- en troostboek."

- **Het water vangen** is de debuutbundel van *Lies Gallez*. De verhalen erin zijn speels en zwierig, licht en zwaar, en de personages passen altijd net niet in de wereld die ze bewonen. Een jonge vrouw is ervan overtuigd dat ze zwanger is van een dolfijn, Adorabelle hoort de tweede oerknal, die in haar oor verder echoot, een meisje vermoordt per ongeluk haar kip en de jonge asielzoeker met buigzame hoop is nergens veilig. De verhalen zijn heel divers en geven vaak een surrealistisch gevoel alsof je wakker wordt uit een droom.

Non-fictie

- *Bettine Vriesekoop* was ooit 5-voudig Europees kampioene tafeltennis, en werd later schrijfster, journaliste en presentatrice. In **Het China-gevoel van Pearl S. Buck** deelt ze haar fascinatie voor deze Amerikaanse schrijfster met de lezer, en zoekt zij bij haar naar de kern van het China-gevoel. Beide westerse vrouwen hebben China van binnenuit hebben leren kennen: Pearl Buck in de eerste decennia van de 20ste eeuw, en Bettine Vriesekoop sinds de jaren zeventig. Pearl Buck kwam in China als dochter van een zendeling die vooral de arme boerenbevolking wilde bekeren. Opgroeiend tussen de Chinezen gaf dat haar een unieke blik op het toentertijd in het westen volstrekt onbekende land. Daarover schreef zij later zo overtuigend dat ze de eerste vrouw was die de Pulitzerprijs ontving voor haar boek *De Goede Aarde* (1932). Later won ze ook als eerste Amerikaanse vrouw de Nobelprijs voor Literatuur (1938). Vlak ervoor moest zij China verlaten om er nooit meer te kunnen terugkeren. Haar succes bracht haar ook veel media-aandacht, die ze o.a. gebruikte om de haar mening te laten

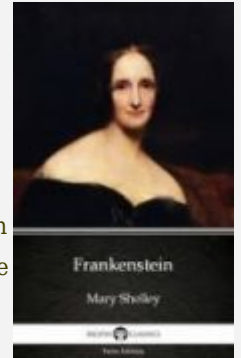
horen over de positie van vrouwen en racisme in de VS.

- Met **Bloed. Een vrouwengeschiedenis deel 1** begint de autobiografische vertelling in drie delen van waarschijnlijk Nederlands bekendste verloskundige én schrijfster *Beatrijs Smulders*. We leren haar kennen als meisje, verloskundige en minnares. Duizenden vrouwen hebben haar hun geheimen toevertrouwd, ze heeft ze bijgestaan op een keerpunt in hun leven. Ze schrijft over een levenslange zoektocht naar seks en liefde, en naar de geheimen van het vrouwelijk lichaam. Van puberteit tot moederschap, door de overgang, naar het gezichtspunt van een vrouw die op haar leven kan terugkijken. In dit eerste deel dat zich afspeelt van begin jaren 50 tot in de jaren 80, ontdekt de jonge Beatrijs haar lichaam en haar seksualiteit. Haar nieuwsgierigheid naar het vrouwenlichaam en de voortdurende dreiging van misbruik leidt haar naar de studie Verloskunde. De vagina wordt haar kantoor.

Activiteiten in Utrecht en daarbuiten:

Nog in maart: in de serie *Studium Generale & de Bieb* is er op 30 maart een gratis online lezing over **Frankenstein** van **Mary Shelley**. Eén roman die eigenlijk vier verhalen in één is: een allegorie, een fabel, een briefroman en een autobiografie. En Mary Shelley vond met haar klassieker het sciencefictiongenre uit. Waarom is het verhaal over een monster en zijn maker tot op de dag van vandaag zo populair? Wat maakt *Mary Shelley* tot een feministisch icoon? Mediawetenschapper dr. Dan Hassler-Forest legt uit wat deze roman ons vertelt over mens-zijn. En hoe het boek verschilt van de vele verfilmingen en andere bewerkingen.

Meer info: <https://www.uu.nl/agenda/sg-mary-shelley-frankenstein>

- In dezelfde serie is op 20 april een lezing over **Pride and Prejudice** van *Jane Austen* door dr. Barnita Bagchi (literatuurwetenschap). Zij zal uitleggen waarom *Pride and Prejudice* zoveel meer is dan een romantisch verhaal voor alle leeftijden. Veel mensen kennen het verhaal vooral van de films over de familie met vier dochters. Maar de echte tekst is een scherpe satire over de liefde, het huwelijk en zich aanpassen. Hoe interpreteerden lezers het boek toen het net uitkwam? En waarin verschilt dat van hoe we het nu lezen? Barnita Bagchi wordt gezien als een internationale autoriteit op het gebied van schrijvende vrouwen en de culturele geschiedenis van de vorming van vrouwen.

Meer info: <https://www.uu.nl/agenda/sg-jane-austen-pride-and-prejudice>

- Op 7 april gaat de 4e (online-)aflevering van *De naaikrans* (zie ook februari-nieuwsbrief) over **Handwerken, Mythologie en Spiritualiteit**. In

deze *Naaikrans* kom je van alles te weten over vrouwen en handwerken in sprookjes en mythen, en hoe handwerken ons in verbinding kan stellen met diepe intuïties en oerkrachten. Tegelijkertijd leer en oefen je een reparatietechniek.

Meer en leuke uitgebreide info: <https://atria.nl/agenda/de-naaikrans-4-handwerken-mythologie-spiritualiteit/>

Op 28 april is de 5e en laatste aflevering van *De Naaikrans: Creabea of Genie?* **Handwerken en kunst**. Deze keer kom je meer te weten over vrouwen en handwerken in de kunst. Ook nu leer en oefen je een (andere) reparatietechniek. En ook hier is de informatie op de website van Atria heel leuk en

informatief: <https://atria.nl/agenda/de-naaikrans-5-creabea-of-genie-handwerken-en-kunst/>

Bibliotheeknieuws:

- Deze maand zal de bibliotheek op de aangegeven tijden open zijn voor het ophalen en terugbrengen van boeken.

Uitzoeken van boeken kan via de catalogus of bijv. via de recensielijst. Als je je leenwensen

via info@vrouwenbibliotheek.nl laat weten, dan worden de boeken voor je klaar gelegd. Laat ook weten als je behoefte hebt aan suggesties e.d. Mocht er komende weken hier iets in veranderen, zullen we dat via de website laten weten.

- De poëziegroep en de leesgroep zorgen nog steeds voor aangepaste bijeenkomsten.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Tot op de dag van Mardjan Seighali, *Verwachting* van Anna Hope, *Naar Lillehammer* van Vonne van der Meer, *Prooi* van Ayaan Hirsi Ali, *De trooster* van Esther Gerritsen en nog een aantal wat minder recente giften.

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd:

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/03/06/schemerland-door-berthe-spoelstra/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/03/11/kintu-door-jennifer-nansubuga-makumbi/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/03/15/er-is-geen-ander-zijn-dan-anders-zijn-door-barber-van-de-pol/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/03/18/de-spiegel-en-het-licht-door-hilary-mantel/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/03/23/mijn-lieve-gunsteling-door-marieke-lucas-rijneveld/>

<https://vrouwenbibliotheek.nl/2021/03/27/wat-ze-zeiden-door-miriam-toews/>

De leenbijdrage voor 2021 is opnieuw vastgesteld op € 26,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn.

Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van *Stichting Es Scent* ovv naam en '**leenbijdrage 2021**'. Meer overmaken om de vrouwenbibliotheek extra te ondersteunen mag natuurlijk altijd. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek, met een startbedrag van € 5,- per kalenderjaar.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden en veel recensies, de nieuwsbrief is ook te lezen via onze website.

Marjolein Datema

Utrecht, 28 maart 2021

'Dochters van Mulan' door Bettine Vriesekoop

In *Dochters van Mulan* schetst Bettine Vriesekoop, sinologe en voormalig NRC-correspondente in China, een beeld van de vrouw in de Chinese geschiedenis, haar emancipatie en haar huidige positie in de samenleving. Zoals ze zelf aangeeft, is het een "bescheiden caleidoscoop geworden van de seksuele geschiedenis van de Chinese vrouw en hoe ze er nu voor staat."

Vriesekoop doet op een toegankelijke en onderhoudende, zij het niet heel diepgaande wijze, verslag van haar gesprekken met studentes, feministes, lesbiennes, genderdeskundigen, een plastisch chirurg, een ex-prostitutiee, en een moderne "zwaardvrouw."

Het verslag begint met haar bezoek aan de graftombe van Qiu Jin, feministe van het eerste uur in China. Net als de legendarische Mulan was zij een zwaardvrouw, ofwel een vechtjas.

De gesprekken, die daarop volgen, geven een genuanceerd beeld. Enerzijds zijn er hoopvolle verhalen van vrouwen die zich inzetten voor emancipatie en seksuele ontplooiing, zoals Lanlan die zich ontwikkelde van prostituee tot activiste. Anderzijds blijkt de traditie van het taoïsme en het confucianisme, die van de vrouw gehoorzaamheid en dienstbaarheid aan de man vraagt, nog steeds vrij dominant in de Chinese samenleving.

Volgens Bettine Vriesekoop moet de verandering vooral uit Peking komen, waar zich een voorhoede van vrouwen heeft gevormd, die bezig is zich te bevrijden van deze traditie en die "de moed opbrengt om haar seksualiteit op te eisen." Dit zijn voor haar de "Dochters van Mulan."

Van haar website:

Bettine Vriesekoop speelde meer dan dertig jaar tafeltennis op wereldniveau. Ze nam deel aan drie Olympische Spelen. Ze won elf open toernooien en behaalde in totaal vijf Europese enkelspeltitels.

In 1996 debuteerde Bettine Vriesekoop als schrijfster met *Heimwee naar Peking*. Bij de Chinees, *Het jaar van de rat* en *Duizend Dagen in China* volgden. In 1997 ging ze Chinese talen en culturen studeren in Leiden. In 2006 verhuisde ze als alleenstaande moeder samen met haar toen zesjarige zontje naar China waar ze tot 2010 werkte als correspondent voor NRC Handelsblad.

Nu geeft ze lezingen over China en presenteert wekelijks het radioprogramma *Obalive* voor de Boeddhistische Omroep op NPO radio 5.

Uitgeverij Brandt, 2015
Pagina's 288
ISBN 978 9492 037 008

Recensie door Bart van Klink, oktober 2016

Mei (openings)nieuws

Beste leensters en andere belangstellenden,

✘ Literair festival **City2cities** vindt dit jaar voor de 5e keer plaats. Het wordt op 15 en 16 mei gehouden in het voormalige hoofdstekantoor op de Neude. Zoals elk jaar staat nu ook weer literatuur uit 2 wereldsteden centraal, uit Unesco literatuurstad Krakau en uit Parijs, om alvast in de fietsstemming te komen. Anders dan de voorgaande jaren is het festival compact geprogrammeerd in 2 dagen, maar de voordrachten, lezingen en interviews lijken er niet minder om.

Krakau is de stad van dichteres **Wisława Szymborska**. Over haar zal op zaterdagmiddag de Poolse documentaire *Life is bearable. At times (2010)* worden vertoond. Het is de filmmaker gelukt om met haar op reis te gaan naar Ierland en Nederland, en bekende liefhebbers van haar poëzie te spreken over de bijzondere kwaliteiten van haar werk. Wisława Szymborska vertoonde zich zelden in het openbaar en had een hekel aan interviews en promotie-optreden, dus deze mogelijkheid was heel bijzonder. **Olga Tocarkzuk** is een veelgeprezen schrijfster, dichteres en psychologe (ze zegt leerlinge van C.G. Jung te zijn), en geeft workshops proza studies literatuur en kunst aan de universiteit in Krakau. Haar meest recente in het Nederlands vertaalde roman is *De rustelozen*, omschreven als een uniek kunstwerk dat draait om de vraag wat het betekent om een lichaam te hebben. Olga Tocarkzuk gaat op vrijdagavond in gesprek met de Vlaamse schrijfster **Annelies Verbeke**. Die avond zal **Marie Darrieussecq**, een van de opmerkelijkste en origineelste Franse schrijfsters van dit moment (van *Solange*-zie recensie website- en *Je moet veel van mannen houden*) in gesprek gaan met **Niña Weijers**, die al even opvallend is. Trekpleister van de avond is de Nieuw-Zeelandse **Eleanor Catton** die zal praten over haar veel bekroonde roman *Al wat schittert*. De zaterdagavond is meer een 'mannenavond', waarvan ik in dit speciale geval Michel Houellebecq wil vermelden die in gesprek gaat met zijn vertaler over *Soumission*. Meer info: <http://www.city2cities.nl/>

Vorig weekend stond in Trouw een artikel van Marjan Schwegman met de titel **Hoe vrouwen uit het verzet verdwenen**. De essentie ervan was "Ze waren er wel, maar historici hielden ze buiten de geschiedenisboeken." Vrouwen als *Hannie Schaft* en *Truus van Lier*, die wel voorkomen in de geschiedschrijving spelen meestal een ondersteunende rol, veelal als koerierster. Daarnaast bleken ze vaak toch ook een leidende rol te hebben zoals de verhalen over *Jacoba van Tongeren* ✘ en *Esmée van Eeghen* duidelijk maken.

Bijna 70 jaar na de bevrijding in 1945 beginnen verzetsvrouwen meer aandacht te krijgen. Zoals in eerdere nieuwsbrieven reeds vermeld is van topambtenaar *Marie Anne Tellegen* en van celliste en dirigente *Frieda Belinfante* onlangs een biografie verschenen, *Vrouw achter de troon* resp. *Een schitterend vergeten leven*. Bij de herdenking vorige week in voormalig kamp Amersfoort werd duidelijk dat dankzij de inspanningen van Rode Kruis zuster Loes van Overeem de leefomstandigheden in het kamp verbeterden, dat ze tientallen mannen van transport wist te vrijwaren en dat ze door de gevangenen de 'Witte Engel' werd genoemd, een geuzennaam die niet verward moet worden met de bijnaam 'der weiße Engel' van kamparts Joseph Mengele.

Het NIOD is begonnen met nieuw onderzoek naar 'het verzet', o.a. naar de samenwerking tussen mannen en vrouwen. Hoe week die af van wat voor de oorlog gebruikelijk was? Als een van de bronnen zullen de onlangs verschenen *memoires van Jacoba van Tongeren* gebruikt kunnen worden, voor zover nu bekend de enige vrouw die in W.O II een grote verzetsgroep oprichtte en leidde. Haar neef Paul van Tongeren vond ze via een noot in de archieven van het NIOD uiteindelijk in de archieven van de vrijmetselfarij waar *Jacoba's* vader Grootmeester van was geweest en om die reden afgevoerd naar Sachsenhausen en omgekomen. Geïnspireerd door het verhaal van zijn tante zal later dit jaar een biografie van zijn hand volgen.

Marjan Schwegman is hoogleraar vrouwengeschiedenis in Utrecht en directeur van het NIOD. Haar artikel: <http://www.trouw.nl/tr/nl/6700/Wetenschap/article/detail/3964891/2015/04/19/Hoe-vrouwen-uit-het-verzet-verdwene>

Onlangs uitgebrachte titels:

✘- Precies een eeuw na Virginia Woolf's debuut *Voyage out (De heenreis)* heeft de jonge hoogleraar Engelse literatuur *Alexandra Harris* een nieuwe aantrekkelijke biografie uitgegeven, **Virginia Woolf. Een schrijversleven**. Ondanks dat het bepaald niet de eerste Woolf-biografie is, zijn de reacties heel positief. Er wordt verteld hoe een gedreven jonge vrouw een van de grootste schrijvers uit de wereldliteratuur werd. Virginia Woolf wordt vanaf haar Victoriaanse kindertijd gevolgd in haar moedige, intense en vaak gecompliceerde leven dat geheel gewijd was aan literatuur en kunst. Vrienden, familie en tijdgenoten komen aan bod, niets wordt uit de weg gegaan, er wordt veel geciteerd, waarbij romans met haar leven worden verbonden. En tegelijkertijd is dit alles qua omvang zo bescheiden gedaan dat het ook voor wie Virginia Woolf (nog) niet zo goed kent een goede introductie is én laat zien waarom de Engelse schrijfster nog steeds boeit en inspireert. Mooie recensie: <http://cobra.be/cm/cobra/boek/1.2311943> ✘

- Van de Frans-Senegalese schrijfster *Marie NDiaye* is **Ladivine** uitgebracht. Net als in haar vorige roman *Drie sterke vrouwen*, waarvoor ze de Prix Goncourt ontving, staat het leven van drie vrouwen centraal. Een van hen blijkt een verborgen leven te hebben, en heet eigenlijk Malinka en niet Clarisse. Ze verloochent haar familie en haar Frans-Afrikaanse komaf, maar worstelt gaandeweg meer met de schuldgevoelens die hier het gevolg van zijn. Ook haar omgeving komt in opstand.

✘- Deze week komt uit **Ik blijf zitten tot ik geboren ben** van ontwikkelingspsychologe *Bloeme Evers-Emden*. Het is een verslag van een serie bijeenkomsten waarin acht Joodse vrouwen openhartig met elkaar hun onderduik-ervaringen delen. Decennia na de oorlog kijken ze terug op die moeilijke tijd. Ze staan stil bij de vraag in hoeverre die traumatische periode hen heeft gevormd, en wat Joods zijn voor hen betekent. Ondanks de verschillen voelen ze zich allemaal geworteld in het Jodendom. Hun lot was zwaar, maar de trots heeft overwonnen.

- In **Rose** vertelt *Rosita Steenbeek* het levensverhaal van haar grootmoeder, dochter van een joodse moeder en een Duitse vader die verliefd wordt op een Nederlandse dominee. In de jaren dertig waaiert Rose's joodse familie op de vlucht voor het antisemitisme uit over de hele wereld. Rose die vlakbij Rotterdam woont ziet er bommen vallen in mei 1940. Haar man sluit zich aan bij het verzet en wordt opgepakt. Door de spelingen van het lot komen familieleden aan verschillende kanten van het front terecht. Een boek met grootse thema's: liefde, goed en kwaad, vergeving...opdat wij niet vergeten. ✘

- Als oud tafeltennister raakte *Bettine Vriesekoop* geïnteresseerd in China en oosterse filosofie, studeerde sinologie en was ✘ tot 2009 correspondent voor de NRC in China. Ze is gefascineerd geraakt door de rol van de vrouw in de Chinese samenleving en haar seksualiteit, vroeger en nu. Haar nieuwe boek over, **Dochters van Mulan. Hoe vrouwen China veranderen**, gaat erover. Een titel ontleend aan de legendarische zwaardvrouw Hua Mulan, wiens volgeling Qiu Jin in de 19e eeuw opkwam voor gelijke rechten voor vrouwen, zich keerde tegen het inbinden van voeten en andere maatschappelijke wantoestanden. Qiu Jin's graftombe vormt het vertrekpunt voor Bettine Vriesekoop's tocht langs vrouwen met allerlei verschillende achtergronden. Het worden twaalf boeiende portretten. Hoe profileren vrouwen zich in het moderne China en welke invloed hebben de oude filosofieën op haar seksualiteit? En hoe zit het met de invloed van de eenkindpolitiek en andere Chinese gewoonten? Mooie

recensie: <http://www.aziatischetijger.nl/2015/02/24/dochters-van-mulan-van-bettine-vriesekoop/> ✘

- In **Dertig dagen** vertelt de Vlaamse *Annelies Verbeke* in dertig hoofdstukken over het leven van een van oorsprong Senegalese maar sterk vervlaamste man, Alphonse, huisschilder en klusjesman, en zonder conflicten, zo lijkt het. Zijn omgeving daarentegen, daar is van alles mee aan de hand. Waar mogelijk helpt Alphonse iedereen graag, mensen storten hun hart bij hem uit, en hij luistert, geeft adviezen, troost en verzoent. Blijft zijn goede wil overal tegenop gewassen?

- **Vlinders in november** van *Audur Ava Ólafsdóttir* is een van de opvallende romans die

✘ tegenwoordig met enige regelmaat in het Nederlands verschijnen. Dit keer met de bedoeling een radicaal andere heldin neer te zetten dan alle eerdere vrouwelijke personages in de literatuur. In een donkere novembermaand wordt de vertelster van het verhaal door haar man verlaten, vraagt haar beste vriendin haar om voor haar zoontje Tumi (bijna doof en zeer slechtziend) te zorgen omdat zijzelf moet worden opgenomen in het ziekenhuis, en wint ze in een loterij een zomerhuis. Ze besluit om met Tumi op reis te gaan door het barre land op zoek naar een mooie plek voor het zomerhuis.

Activiteiten in Utrecht en omgeving:

- Zaterdagavond 2 mei speelt in de Stadsschouwburg de toneelbewerking van de literaire klassieker **Zout op mijn** ✘

huid (1988) van de inmiddels 95-jarige Benoîte Groult. Het wordt gezien als hét verhaal over gepassioneerde liefde. Jarenlang hebben een intellectuele Parisienne en een Bretonse visser stiekeme afspraakjes, terwijl ze allebei met iemand 'van hun eigen soort' zijn getrouwd. In de Volkskrant kreeg de voorstelling 5 sterren. De recensente was heel enthousiast zowel over de bewerking, de regie als het spel van de acteurs. Van José Kuipers, die de oudere vrouw speelt, is 1 1/2 jaar geleden *Haar genot* uitgekomen. Het is een heel toegankelijk en eigentijds boek over vrouwelijke lust, over waarom vrouwen vaak minder zin in seks hebben dan mannen, en dat vrouwen steeds duidelijker worden in wat ze willen op seksueel gebied. Meer

info: http://www.stadsschouwburg-utrecht.nl/voorstellingen/9599/dragan_bakema_sophie_van_winden_jose_kuipers/zout_op_mijn_huid/

 Op 8 mei organiseert Savannah Bay een avond met de titel ***The return of the F-word; over het feminisme van nu***. Dit n.a.v. het onlangs verschenen **F-boek**, een bundel artikelen van ruim 60 auteurs over de stand van zaken in het hedendaags feminisme. Waar gaat het feminisme van nu over? Wat is er bereikt? En wat is er nodig voor de toekomst? Er komen verschillende auteurs, o.a. Anja Meulenbelt en Nancy Jouwe. De belangstelling is zo groot dat je alleen nog op de wachtlijst kunt.. Meer info: <http://savannahbay.nl/index.php?pageid=7>

Bibliotheek-nieuws

- Deze maanden maken ziekte en familie-omstandigheden het de verschillende bibliotheek-vrijwilligsters lastig om de bibliotheek-organisatie vlekkeloos te laten verlopen. Daarom wil ik hierbij een oproep doen voor extra vrouw- en/of mankracht tijdens de openingstijden van de bibliotheek. Als je je aan zou willen melden of wilt overleggen, wil je dan een mailtje sturen naar vrouwenbibliotheek@xs4all.nl of info@vrouwenbibliotheek.nl.

- We zijn nog steeds op vrijdagmiddagen en soms op zaterdag met een aantal mensen in de bibliotheek bezig met het catalogiseren. Het vordert gestaag (zie catalogus). De bibliotheek is dan gelijk ook open en iedereen kan binnenlopen om onze boeken in levende lijve open te slaan, te lenen en lezen. In de kalender op de site kun je zien wanneer we er zijn.

- Regelmatig blijkt dat de vrouwenbibliotheek weinig bekend is in de stad (en daarbuiten), en daarnaast dat zodra mensen binnen stappen ze enthousiast zijn over de ruimte en de collectie. Graag zouden we daar verandering in brengen met meer **PR**. Wie zou ons daarbij willen helpen? Met het maken van een folder, meer bekendheid via sociale media of anderszins? Of met het in mailchimp omzetten van onze nieuwsbrief? Als je er meer over wilt weten of je aan wilt melden, kun je contact opnemen via info@vrouwenbibliotheek.nl of 06-48498545.

Nieuwe boeken in de bibliotheek

Twintig minuten van Chaja Polak, *Virginia Woolf's women* van Vanessa Curtis, *Alleen maar mijn moeder* van Trees Rose

Nieuwe recensies van deze maand als link bijgevoegd

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/04/13/het-vlindereffect-door-margot-vanderstraeten/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/04/15/de-consequenties-door-nina-weijers/>

<http://vrouwenbibliotheek.nl/2015/04/18/het-leek-stiller-dan-het-was-door-eva-kelder/>

De leenbijdrage voor 2015 is opnieuw vastgesteld op € 25,-. Je kunt hiervoor onbeperkt boeken lenen en/of vriendin/vriend van de bibliotheek zijn. Iedereen die boeken leent en/of wil gaan lenen wordt vriendelijk verzocht dit bedrag over te maken op banknummer NL71 INGB 0009 2669 95 ten name van Stichting Es Scent o.v.v naam en 'leenbijdrage 2015'. Eenmalig een boek lenen kan ook. De bijdrage hiervoor is € 1,- per boek.

Op www.vrouwenbibliotheek.nl is meer informatie over de bibliotheek te vinden, de nieuwsbrief is ook te lezen via

Naast de aangekondigde openingstijden blijft het altijd mogelijk om op afspraak een bezoek te brengen aan de bibliotheek. U bent van harte welkom.

Marjolein Datema

Utrecht, 28 april 2015